

Cuvinte cheie. Drepturile angajaților, protecția lucrătorilor medicali, dreptul muncii, drepturile colective de muncă, contract colectiv de muncă, sindicat.

CUNOȘTINȚE, ATITUDINI ȘI PRACTICI ALE BĂRBAȚILOR CU REFERIRE LA SĂNĂTATEA SEXUAL REPRODUCTIVĂ

Corneliu CROITOR

Oleg LOZAN

Scopul. Aprecierea nivelului de cunoștințe, atitudini și practici ale bărbaților cu privire la sănătatea sexual-reproductivă pentru elaborarea setului de recomandări practice privind managementul perioadei de andropauză.

Obiective. Analiza teoriilor și practicilor internaționale în domeniul gestionării sănătății sexual-reproductive masculine; identificarea cunoștințelor și conștientizării de către bărbați a sănătății sexual-reproductive și aprecierea față de perioada de andropauză; studiul opiniei medicilor de familie, urologi și andrologi cu privire la CAP ale bărbaților; elaborarea setului de recomandări practice privind managementul perioadei de andropauză.

Material și metode. Tipul de studiu – transversal, descriptiv mixt, cu elemente analitice, pe un lot de 406 bărbați cu vârsta cuprinsă între 30-74 de ani, cetățeni ai RM. Studiul cantitativ s-a realizat prin chestionarea (online și offline); iar cel calitativ – prin intermediul interviurilor în profunzime (nr. 20 de medici, dintre care 10 medici urologi/andrologi și 10 medici de familie). *Metodele studiului* – analiza și sinteza bibliografică, istorică, sociologică, epidemiologică, statistică.

Rezultate obținute. Conform testului ADAM nivel *excelent* al funcției sexuale a fost raportat de 19,6% respondenți (capacitatea sportivă în ultimele 4 săptămâni) până la 30,6% de respondenți (puterea erecției). Nivel *mediu* a fost raportat de 41,5% (capacitatea sportivă în ultimele 4 săptămâni) până la 49,4% (libidoul) de respondenți. Respondenții cu vârsta în intervalul 50-59 și 60-69 de ani au avut o rată mult mai înaltă a nivelului *slab* și *cumplit* comparativ cu vârsta 40-49 de ani. Iar vârsta mai înaintată, în special în intervalul 70+ de ani s-a asociat puternic cu statutul erecției comparativ cu vârsta tânără (40-49 de ani). Conform testului LOH sunt satisfăcuți de activitatea sexuală – 71,5%, nesatisfăcuți – 13,4%, au refuzat de a răspunde 15,0%. Motivele inactivității sexuale în ordine descrescândă au fost citate astfel: lipsa unui partener în prezent 10,8%; supraoboseala (9,9%); factorii legați de partener 8,9%; prezența unei probleme fizice 3,6% și lipsa de interes (3,2%). A existat o interacțiune semnificativă între nivelul de studii și mediul de trai, asupra manifestării activității sexuale (insatisfacție). Fiecare al treilea bărbat în andropauză nu s-a adresat la medic, deoarece a acceptat că este o perioadă care va trece de la sine. Fiecare al cincilea s-a adresat medicului și asistența primită l-a ajutat semnificativ. Cea mai frecventă adresabilitate pe aceste motive a fost la medicul de familie (36.7%), urmată de neurolog (8,5%), urolog/androlog (3,9%). Activitatea sexuală în 93,8% cazuri este percepută ca ceva ce produce plăcere. Practic jumătate din respondenți au declarat că întrețin 5 și mai multe raporturi sexuale săptămânal, iar fiecare al treilea – de 3-4 ori pe săptămână. A existat o corelație semnificativă între gradul de cunoaștere a fenomenului andropauzei și statutul clinic actual, între disponibilitatea și dorința respondenților de a cunoaște mai multe informații despre andropauză în funcție de percepția personală, a stării depresive și stării de epuizare. În toate simptomele sus menționate percepția pozitivă despre gradul de

informare referitor la andropauză este asociată cu o intensitate mai mică a simptomelor. Sursele de informare privind sănătatea sexuală au fost tata sau bunicul (31%), internetul (15%), școala (15%), cărțile, revistele (14%), medicul (14%) și mai puțin de la TV sau radio (9%). Respondenții cu studii gimnaziale s-au informat mult mai frecvent din școală comparativ cu cei care au absolvit studiile liceale, medii și superioare. Circa 70% recunosc necesitatea în cunoștințe despre andropauză și cred că cunoștințele îi vor ajuta. În același timp 68% menționează drept sursă utilă de informare – medicul urolog/androlog.

Concluzii. Informarea, atitudinea corectă și abordarea multidisciplinară a perioadei de andropauză, poate garanta o calitate a vieții mai bună, contribuind la îmbătrânirea activă. Practica internațională, prin prezența clinicilor, departamentelor de profil, asociațiilor destinate andropauzei, ne conving de importanța abordării corecte a acestei perioade. În urma studiului s-a constatat o importantă problemă legată de sursa de informare, precum și de gradul de conștientizare a simptomelor și patologiilor asociate andropauzei, în timp ce informarea corectă despre climaxul masculin poate ajuta bărbații să aibă așteptări mai realiste cu privire la această perioadă și să facă alegeri mai bune între opțiunile de tratament pentru simptomele lor. Studiul relevă de asemenea că: a) există o tendință de a asocia andropauza cu un fenomen negativ, precum îmbătrânirea sau sentimentul de a nu se mai simți bărbat; b) există o rată scăzută a adresabilității la medic, în pofida prezenței simptomelor, în special în rândul bărbaților din mediul rural și a celor cu un nivel scăzut de școlarizare.

Cuvinte cheie: Sănătatea sexual-reproductivă, andropauza, sindromul climacteric la bărbați, managementul andropauzei.

FENOMENUL DE DEȘERT MEDICAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Lucia MAZUR-NICORICI

Oleg LOZAN

Scopul. Evaluarea deșerturilor medicale la nivel de asistență medicală primară din punct de vedere cantitativ și calitativ pentru elaborarea propunerilor de asigurare a accesului echitabil și universal la servicii de sănătate în Republica Moldova

Obiective. Analiza studiilor și experiențelor internaționale privind deșerturile medicale; identificarea dimensiunii fenomenului deșerturilor medicale și existența unui personal medical suficient, calificat și motivat în asistența medicală primară din Republica Moldova; evaluarea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor factorilor de decizie la nivel central, local și din asistența medicală primară în vederea gestiunii deșerturilor medicale; elaborarea unor propuneri de soluționare a accesului echitabil la servicii de sănătate în condiții de deșertificare medicală în Republica Moldova.

Materiale și metode. Pentru a atinge scopul și obiectivele studiului am elaborat un studiu transversal descriptiv mixt, ce a inclus un sondaj prin chestionare a directorilor centrelor medicilor de familie, reprezentanți ai Autorităților Publice Locale și interviuarea în profunzime a reprezentanților factorilor de decizie din domeniul sănătății (6 interviuri), în perioada anilor 2021-2022. *Metodele studiului:* istorică, sociologică, comparativă, biostatistică, grafică.

Rezultate obținute. Mai bine de un deceniu, expresia „deșerturi medicale” este folosită în mod obișnuit pentru a descrie teritoriul unde lipsește accesul adecvat la asistență medicală.